

BARCELONA 8 DE NOVEMBRE DE 1891.

REPOBLACIÓ

Per alló de que ningú's recorda de Santa Bàrbara fins que trona, no's parla del desem-boscament que s'ha fet per tot arreu, no mes que quan venen grans ayguats com los d'enguany, que dexarán trista y perenne recordansa en várias provincias de Espanya. Passa la primera impressió, y ja ningú més ne parla ni se'n recorda, y's va seguint en exa tasca desastrosa de rómpreho tot, unas vegadas per necessitat, altrás per codicia, y sempre tontament,

Y segurament pocas comarcas se trobarian més perjudicadas d'aquesta afició á desem-boscar, com la nostra Catalunya. Solém los catalans retreure als castellans la aridés de las suas planas (que axís las ha fetas Deu), y no veyém que nosaltres, ab poch més que vage seguint la destrucció, convertirém la major part del Principat en un ermot pedregós en que será molt difícil poderhi habitar. De lluny ve la despoblació de Catalunya. Los centenaris abetars y pinedas de la cordillera pirenaica cayguéren ja en los passats sigles, per alimentar las nombrosas fargas que hi havia en totas aquellas valls. Vingueren després las guerras de la present centuria, y 'ls

propietaris, pera referse un poch, se vege-ren en la precisió de tallar bona part de sos boschs; y finalment ha vingut lo deliri de la vinya, y en pochi anys hem vist caure arreu las boscúrias que cubrian encara gran part de la serras de la nostra zona intermedia; desem-boscament que ha sigut una tala general, puix no s'ha fet ab altre criteri que guanyar un palm més de terreno per plantarhi un cep més. ¡Era tan temptadora la picossada de dinner que's treya d'unas quantas vinyas! Y quan lo present es falaguer, qui's recorda del endemá?

Y l'endemá podía fácilmente preveures. fent us de la rahó natural que 'ns ensenya que tot desequilibri, tan en l'orde físich com en l'orde moral, se paga molt car, y que 'l peccat se porta la penitencia. Nosaltres recordám perfectament la impressió que 'ns causá pujar á Sant Geroni de Montserrat, ara fa vint anys, quan s'havía ja entrat en lo furor d'arrebassarho tot per ferhi vinya. Se 'ns oprimí 'l cor al veure aquella vasta extensió de terra pelada casi com lo palmell de la ma, no trobant la vista en tot lo Panadés, Vallés, Segarra y Pla de Bages, que son las comarcas que més clarament se distingexen desde aquell elevat mirador, ni casi un negrall de bosch, pera reposarhi la vista cansada per la reverberació de la terra roja.

Lo cástich ha vingut, no sols ab la constant irregularitat de las plujas, ab lo consegüent estroncament de moltes fonts y axugament de torrents y rieras que son en la superfície de la terra, lo que las venas en lo cos humá, sino principalment ab la invasió que ja no 's detura de la filoxera y tantas altres plagas que destruirán la nostra vinya.

Y allá hont no 's cull vi, se van talant també 'ls boschs, y dihéu talar, perque las talladas fetas ab lo degut mirament y criteri están dintre las lleys de la producció natural, pero no aquexas netejadas que 's fan arreu que ni queda un plansó per contarho. ¿De qué li ve á la Plana de Vich lo seu aspecte generalment trist, sino perque 'l color dominant es lo color blavós dels terrers pelats, de aquells turons axaragallats que, ab la descarnada roca blava que ix de la última capa de terra que l' aigua no ha rentat encara, diu ab llenguatje trist que allí no s' hi farà may més ni una mata de ferigola ni un brí d' herba...

Y arriba l' instint de la despoblació á ferse tan general y á donar tan mala educació al nostre poble, que treballs hi ha per agambar los arbres pels passeigs y carreteras, y fins per las ramblas en lo interior de las poblacions. Lo pobre Calvet (que Deu l' hagi perdonat) deya que hi hauria de haver cástichs especials pels qui fan malbé un arbre, y recordám la especie de elegia que feu, verdaderament comogut, al arribar á Poblet, en una célebre excursió que hi ferem una bona colla de valencians y catalans.

Al exir de la Espluga, al veure aquella conca que en temps dels monjos era un verger, ara sens un arbre, va rompre en una especie de invectiva tremenda en la que s' hi sentia lo fill del temps modern (que ho era en Calvet en ideas) renegant d' un progrés que va de reclusas. May havíam sentit al enginyer tan poeta com aquell dia.

Pero lo bo del cas es que, enrahonant ab en Pau y ab en Pere, sia propietari rural, sia home de ciutat, tothom vos concedirá que es un gran disbarat, un gravíssim dany la des-

població general dels nostres boschs. Donchs ¿per qué tots aquexos vots individuals, totes aquexas opinions personals sumadas, no donan per resultat una campanya en favor de la repoblació forestal? ¿Qué fa aqueix Institut Catalá de Sant Isidro, que tan sols ab lograr que cada un dels seus socis posás en práctica estas ideas, y solament cad' any plantás en sas heretats un centenar d' arbres mes, hauria fet una gran obra y hauria iniciat la campanya?

No volém terminar aquest article sense citar nn exemple, potser únich á Catalunya. L' exemple de can Terrés de La Garriga. Allí teniu conservat un bosch que es una hermosura, y fa las delicias dels forasters; y no obstant es segur que aquellas terras al peu de la casa farien molt de bon menar y llevarian molt, y qualsevol altre que no tingués las ideas y 'ls sentiments del Sr. Rosselló sobre 'l particular, ho hauria ja romput temps ha, y quedaria la antiga ermita de Nostra Senyora del Camí sense la companyia d' aquella poética boscuria, verdader parch que en tot temps del any verdeja y á la primavera s' omple de perfums y d' armonías. Aquest es un gran exemple de amor als arbres; y no obstant, aquí que s' han donat premis per unas carbassas descomunals, á cap Associació agrícola se li ha ocorregut donar al Sr. Rosselló un diploma d' agrahiment y simpatia que seria, com diuen los francesos un *prix d'encouragement*.

Es hora d' empéndrela aquesta campanya; y si l' Estat no se 'n cuyda, ans be permet unas talas com la que darrerament hem vist á Montserrat, (en la part de montanya que no fou cedida als monjos), que sían los particulars los qui posen un saludable remey á un mal que tothom deplora. Que Catalunya dongue aquest exemple de cultura y de previsió, ja que fa sempre gala de anar al devant de las demás regions espanyolas.

JAUME COLLELL PERE.

UNA PASSEJADA PEL LLACH "LEMAN"

A bordo de «La Ville de Genève».

Aquest es lo nom del vaporet que dintre pochs minuts me portará á fer la gran volta al llach *Leman*. Dit vaporet, de rodas, te, en petit, totes las comoditats dels grans trasatlántichs, menys los camarots, puix may s' hi fa nit. Naturalment que á la seva vora fora una juguina; lo poll que acaba de nexer al costat de la lloca.

Poch matiner, com de costúm, ja son las 10'45 quan los tres tochs reglamentaris de la campana y lo ronch xiulet del vapor que s' escapa, n' anuncian la sortida. Embarcats, serém uns cinquanta. A l' últim moment, una senyora y dos cassadors, armats de punta en blanch, estirant la cadena als gossos, arriban corrents, esbufegats; passen la palanca: ja son á bordo. Lo vaporet, desfermat, se balandreja un poch y arrenca.

Travessém lo port; las revolucions de las rodas axecan unas onas que semblan de debó. Las llanxas y barquetes, tan las amarradas com las que trobém fent cami, tremolan de la sacsejada que 'ls ve per de sota. Ja som á la ratlla de las escolleras, ja passém la boca del port, ja 'ns trobém en plé llach, com si diguessém á *alta mar*. Enrrera, tot queda tranquil, inmóvil. Los grans y petits *Salève* donan fondo á la simpática Ginebra, quin tou de casas s' axeca fent pedestal á la vella catedral de Sant Pere. Las construccions novas, arrengreradas y vorejant los *quais*, s' estenen fins mes enllá del port, com uns brassos que s' allargan per despedirnos.

Lo dia no es pas ben clar. Grans núvols com de cotó y mare-perla cobreixen la volta del cel, que á trets nos ensenya una mostra del seu blau. Lo sol brilla á estonas, prou llargas per extassiarnos devant lo panorama que descubrim desde coberta. Tots los passatjers hi som, embabiecats, qui mes qui menos; contemplant l' espectacle de la naturalesa, quelcom corretgit ó refinat per la má del home. Los tripulants son al seu puesto esperant la veu del capitá per maniobrar: los uns al timó, má á la roda y fentla voltar de dreta á esquerra y viceversa; los altres preparant cordas y cadenas per amarrar lo barco y llensar la palanca llevadissa á la vehina estació; un altre issant las banderas, la francesa á proa y la suissa á popa; lo capitá sempre ull viu, má y boca á la bocina, donant ordes al fogoner y maquinista; y los *garçons*, *grooms* y altra dependencia del *restaurant* parant las taulas y aconduhint l' esmorzar que farém d' aquí mitja hora.

En tant, tothom se cuyda de mirar, qui ab ulls propis qui ab ulls postissos. La decoració de enrrera s' ha anat enfonzant y desapareguent á mida que 'ns hem apropiat de la costa Saboyana. A la dreta del vapor y á diferents termes s' axecan las montanyas de la *Môle*, les *Voirons*, le *Billat*, les *Dents d' Oche*, la *Cornette de Bise*, le *Dent du Midi* y altres menys altas y accidentadas. Rera d' ellas lo *Mont-Blanch* treu lo cap com la nevada testa d' una ávia que vetlla sos nets. Del peu d' aquestas montanyas cendrosas en general y casi negres en los indrets que tenen boscos, s' estenen y avansan fins á ficarse de peus á l' ayga mojjadas y mes

mojjadas de arbredas, prats y vinyas, que mostran tots los tons ó escalats de verts que pugan desitjarse. La costa suissa ó de la esquerra es lo mateix, pero la veyém confosa, limitada per una ampla cenefa molt fosca; es la gran serralada del *Jurá*. La costa del fondo no la veyém encara mentres que las dels costats no las perdém may de vista. Totas ellas senten ben sovint lo pas dels trens que 's veuen de lluny com uns cuchs negres arrossegarse sobre llurs esquenas.

Mes de setanta vilas y poblets ab sos corresponents ports y número proporcionat de pescadors de canya, ó dipòsits de paciència, están instalats en aquestas costas. Aquí s' enmirallan en las ayguas que 'l *Rhon* com una fossa de záfirs aboca á aquest colossal riell que 's diu *Leman*. Semblan remadas d' isarts que reposan y s' abeuran, y ça y enllá escampats, per tot, isarts esbarriats de las crias, *Châteaux*, *Villas* y casas de camp que ab sos jardins, *parchs*, fonts, ports y *yachts* descubren luxos, riquesas, capritxos y mes que tot molts milions gastats pel gust, benestar y comoditat ó á voltas per l' orgull, vanitat ó fatxenda de sos amos ó moradors.

En tots aquets pobles hi ha barreja d' antich, d' apedassat y de modern, tenen poca fesomia, poca expressió, com aquellas donas que 's conservan á copia de postissos, pinturas, ungüents y altres potingas, y á tot lo vol del llach se troban torres y despallas de castells, rónegas y apuntaladas, que 'l poble lliga ab estadas ó presons de personatges, fets històrichs y tradicions mes ó menys verídicas y dramáticas.

Es curiós en los edificis, veure com se restauran las parts vellas y s' enllassan, agermanan y confonen ab las de construcció moderna y en la gent de ideas avanzadas, lo renovar tan sovint lo recort de fets rancis ocorreguts ó fabulosos.

Será per moda, será porque no sabém construir ó inventar, ó per lo que 's vulga, pero es un dato, es un fet positiu, que l' avuy se nodreix y viu molt de lo d' ahir.

Lo vapor s' atura. Ja som á *Hermance*, havent passat per alt gran número de estacions: es un *express* ab totes las campanillas. Aquí se renova part del passatge. Torném á arrencar y la estela del barco se dibuxa per bona estona sobre l' ayga com una ratlla de guix traçada sobre colossal pissarra. Altra volta los ulls fits sobre lo panorama, y encara que lo sol s' amaga mes sovint y los núvols s' engrexan, ab las sombras que projectan se descubren efectes de llum y de color, nous á cada moment. Apenas hem reparat la parada de *Nernier* que la campana ja senyala la arribada á *Thonon* ahont diuen que hi ha un castanyer que vuyt homes no l' abrassan. Baxém á la cambra á esmorzar. Aquesta feyna nos ha entretingut fins á *Evian*, estació de banys y ayguas, que 'm penso 's prenen com molts altres, mes per escusa, per entreteniment ó per divertir-se que per curarse de cap mal. Si tots los manantials y aygas que 's descubren tinguessen las propietats curativas que portan sos prospectes, la humanitat tindria salut per vendre. Per desgracia passa lo contrari. Com mes aygas mes malalties. Com mes gent pren aygas, mes gent está menos bona.

Ni passeigs, ni *hotels*, ni cassino, ni teatro, son res

d'extraordinari. Ajudan no mes á matar las horas. Lo millor d' *Evian* es la situació, enclavada en la part mes ampla del llach, 15 kilòmetros, que permet á sos habitants, visitants, banyistas y malalts de debó ó per riure, esplayar la vista de una part y altra y disfrutar de un espectacle grandíós per cap diner.

Al dexarlo travessém d' ample á ample y de cap á cap la costa suissa. Al costat dexém la última recolzada del llach, tancada per una feréstega y dentellada serra de la que una espessa calitxa nos priva de veure las gorjas y espadats. En aquestos moments lo llach sembla una petita mar del Nort. La boyra ho invadeix, lo gris domina per tot. Ja atraquém á *Ouchy*. Lo capitá 'ns assegura que encara trigarà á ploure y que tenim duas horas de coll per esperar lo «Mont-Blanch» que 'ns retornarà á Ginebra. Aprofitemlas.

JOAQUIM CABOT Y ROVIRA.

(Continuará).

Agost 1891.

MADÓ MARCA

(LLEGENDA)

I

Quan una persona s' alaba d' haver fet ó bé d' haver obtingut alguna cosa ab mérits propis, essent així que se sab de cert que algú altre hi ha posat tot lo treball, se li sol dir en lo poble de ma naxensa: *No es per la fusta de la barca, sino per la fé de la teva mare.*

Aquesta dita proverbial vá unida á una llegenda, ó si 's vol rondalla, que no he vist publicada encara en cap colecció catalana, per mes que la considero de molt alt preu per la rondallística.

Lo fet de no haverse publicat encara s' explica tenint en compte que no s' ha publicat tot, bon tros se 'n falta, lo tresor folklòrich de Catalunya, y com los lectors d' aquest molt estimat setmanari crech que han de veure ab gust de tant en tant una nota, en que sia pobre, referent á la important branca de la rondallística, m' atrevesch á posar ma á la ploma y á explicar l' origen de la dita popular entre mos convehins. Mes de primer síam permés recordar una estona de conversa ab nostre benivolgut mestre en Catalanisme en Marian Aguiló. Eram á Vilanova ab motiu de la inauguració del ferro-carril; y mentres duravan unas festas nocturnas, mestre y dexeble parlavam de las nostras aficions: la regeneració, la renaxensa de la nostra estimada patria.

Jo no sé com, nos vingué á fló de llabi la dita popular, mes exí de boca d' en Aguiló un xich corretjida: *No es per la fusta de la barca, sino per la fé de Madó Marca.*

Aquesta petita correcció portá naturalment lo retret de la rondalla. Mon estimat mestre la contá, si fá ó no fá, igual que me la contava la meva ávia y la meva mare.

Que passi la acció á las Illas ó á terra ferma, tot es hú baix lo punt de vista folklòrich. Jo no sé si sabré

contarla tant be com me la contavan en Marián Aguiló y la meva mare; no obstant, ho provaré.

II

Era una vegada una pobre dona que tenía una sola filla y encara cegueta de naxensa. Prou la havían vista doctors y doctors; de remeys tothom n' hi donava, pero ningú podia curarla.

Un dia aquella pobre mare va saber que sa filleta curaria tocantli 'ls ulls ab un bocinet de fusta de la Creu en que morí 'l Redemptor, y podeu pensar si va corre ab ánsia cap al moll decidida á fer l' encárrech á algun patró de bon cor que anés á Terra Santa.

Preguntant, preguntant, trobá lo que cercava: dintre poch havia de sortir de port un patró ab sa barca cap á Orient.

—Tingau compassió de mí, li pregá la pobre dona ab llágrimas als ulls. Ma filleta es cega y no curará sino ab un bocinet de la fusta de la Santa Creu.

—Entés, feu lo patró verament eternit. ¿Voleu que 'us porte lo remey per vostra filla?

—¡Ay, Deu vos ho pagará!

—No 'n passeu ánsia, madó Marca, tindréu lo que desitjau.

Madó Marca, que axís s' anomenava aquella desgraciada mare, quedá assossegada mirant partir la barca que havia de portarli la salut de sa filla benvolguda.

Passá temps y mes temps, y 'ls mariners la conexían be prou á n' aquella pobre dona ab sa filleta cega: cada dia se 'n anava al moll á saber noves de la barca que havia anat á Terra Santa.

Un dia que com sempre havían baxat al port mare y filla á preguntar per aquella ditxosa barca, ohiren que un mariner deya joyós:

—Si no m' enganyo, aquí tenim al patró per qui cada dia madó Marca pregunta.

Entre 'ls mariners se parlá alguns instants encara de si ho era ó si no ho era, y definitivament esclamen:

—Ella es, la barca que ve de Terra Santa.

Aquell crit ressoná en lo cor de la pobre dona que esperava ab tant afany lo remey de sa filleta.

Mentrestant, á la cuberta de la nau que entrava á port, lo patró s' estava contemplant ab amorós afany aquella terra, aquella població benvolguda, que feya tant temps anyorava. De sopte, sos ulls se ficsaren en aquelles mare y filla que l' esperavan, y exclamá:

—¡Madó Marca y la cegueta! ¡Y no he pensat en portarli fusta de la Creu Santa!

Un mariner de la mateixa nau que 'l sentí, li digué:

—No m' apuraria gens ni mica per axó: una estella de la barca ben embolicada en paper, farà 'l mateix efecte.

Y dit y fet. Al saltar á terra, mare y filla correghéren á escométrel.

—¿Y mon encárrech? preguntá ab veu conmosa la mare de la cegueta.

—Aquí 'l teniu, respongué 'l patró.

La dona prengué ab má tremolenca 'l paper, lo desembolicá y ab delicadesa, com si no gosés tocarlo, passá aquella petita estella per sobre las parpellas de la cegueta.

Las llàgrimes lliscavan cara avall de madó Marca; patró y mariner no 's podían tenir lo riure; los demás circumstants seguían ab curiositat aquella feta.

—¡Vejam si la fusta de la barca fa 'l miracle! esclamá 'l mariner que venía de Terra Santa mes descregut de lo que hi havia anat.

En aquell instant, la cegueta se posá las mans als ulls y ab veu que expressava estranyesa, alegría y agraïment tot plegat, cridá:

—¡Mare, mare meva, ja hi veig!

Madó Marca caygué de genolls y alsá 'ls brassos al cel plena de fervor.

Y 'ls circumstants ohiren distintament una veu forta, atronadora, que deya:

No es per la fusta de la barca
sino per la fé de madó Marca.

Lo patró y 'l mariner que estavan en lo secret del engany de la pobre mare, caygueren de genolls al seu costat, y tingueren de créurer que es la fé la que fa miracles.

SEBASTIÀ FARNÉS.

ENCÍS DEL CANT (1)

Se n' estava D. Francisco
á dintre de la presó,
trista de la seva mare
quant lo sab á la presó,
li ha comprada una guitarra
que li temple 'l seu tenó:
Quant la n' hauréu trempadeta
cantaréu una cansó:

—Quina cantaria, mare,
quina cantaria jo?

—La que cantava 'l teu pare
la nit de la Assensió.—

Ell en pren la guitarreta
y la 'n trempa com un or:
Los aucells que van per l' ayre
no saben de volar, no,
los infants, per les bressoles
s' adormían de dolor.

La filla del rey s' ho escolta
de dalt del seu mirador!

—¿Qui es aqueix que canta ara,
qui es aqueix cantador?

—Eix cantadó es D. Francisco
pres y lligat en presó.

—Deslligau á D. Francisco,
trayeulo de la presó,
que si ell tenia culpa
ay, no cantaria, no.—

(1) Sentirem aquesta cansó, fa vint anys, en un camp de blat d' una masia de Riudeperes, cantada per una colla d' herbejadors. D. Manel Milá la trascríu en la última edició de son *Roman-cerillo catalán*, página 165, ab lo títol de «El poder del canto,» mes en sa versió faltan los darrers versos, que son de gran bellesa, y de gayre be tots los altres, n' oferim una variant notable en aquesta, que 'ns agraïrán nostres lectors.—J. V.

ANYORAMENT

A mon benvolgut amic l' inspirat músich-poeta

MANEL ROCAMORA

Com t' anyoro, patria aymada,
tant temps de ton si allunyat!
En mitx de tanta gentada
sols hi trobo soledat.

Aquell cel de primavera
sempre tant pur y tant bell,
aquella platja riallera
com uns llabis de clavell;

aquellas jolius cantadas
tant rublertas de dolor,
aquellas bellas vespradas
companyonas del amor;

aquells rius que serpentejan
pel mitx de boscos de pins
y las fonts que remorejan
entre orenga y romanins;

tot ho recorda ma pensa
y tot ho remembra 'l cor
desde aquesta plana immensa
ahont hi naix lo desconhort.

Aquí, per ma desventura,
ni un bosch se veu, ni una font,
tot fa olor de sepultura:
axó es viure en altre mon.

Per tot gent desconeguda,
nou llenguatge arréu se sent;
ara sí, patria volguda,
sé lo qu' es l' anyorament!

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

Madrid, Octubre 1891.

REVISTA ARTÍSTICA

OCTÜBRE

Recorts d' estiu.—Una exposició interessant.—Tardor.

Nos sembla que ja es hora de tornar á enfilear l' agulla y dir alguna cosa als lectors que s' interessan per exa secció. Hem callat tres mesos, tan per falta d' assumptos, com per falta de ganas d' escriure.

A l' estiu, lo moviment artístich s' ensopeix, y encara que 'ls artistes en sas correrías pel camp, treballan de valent, no ensenyan res, acaparan material, com las formigas, per disfrutarse á l' hivern. Los escriptors fan lo mateix, encofurnats á casa mentres dura 'l fret, cansats de magí, y en sa majoria anémichs, esperan ab ilusió la temporada de surtir, esbarjirse y referse,

y si be s' impressionan, tiran plans y fins n' executan; poca cosa 'n sabém fins que comensan á caure las fullas; hora en que tota la gent del gremi, esbarriada, torna á trobarse á casa.

L' acontexement artístich mes important que ha tingut lloch en la temporada, ha sigut la Exposició de Bellas Arts, celebrada á Olot, ab motiu de la festa major. Fou una exposició verament regional y en ella hi lluhiren, principalment, los artistas afiliats á la escola que podém dir s' ha batejat oficialment ab lo titol d' otolina.

Aquí á Barcelona ha passat poca cosa. En las parets de ca 'n Parés s' han anat rellevant moltes obras de las que figuraren en la Exposició general de Bellas Arts. Ab destí al Museu de Reproduccions s' han rebut caxas y mes caxas procedents del extranjer, que amén nassan omplir un lloch que devía destinarse principalment á reproduccions d' obras d' art espanyolas, y particularment catalanas, essent com son tan abundantas las que reclaman estudi y admiració. L' art que tenim avuy no procedeix, no es fill d' ellas? Just es donchs, y natural, que se 'n nodrexí y 's perfeccioni, millori y fomenti á la seva sombra.

No som exclusivistas ni rebutjém los bons exemplars ultra-pirenaichs, pero volém que la seva influencia no arreconi y desnaturalisi lo nostre. Bo será lo extranjer, pero millor lo espanyol, y mes encara, lo genuinament catalá.

La comissió oficial de Bibliotecas, Museus y Exposicions artísticas, ha quedat reorganissada y constituïda, y com en ella hi figuran personas de sá criteri, esperém se portará l' aygua á aquest molí.

Dita comissió ha comensat ja los treballs per la exposició d' Arts Industrials, que sembla s' inaugurarà lo Setembre del any vinent.

Mentres la calor, cap llibre ha vist la llum que 'ns interessés especialment; y en los teatros cap obra s' ha estrenat ó reproduhit que fassi per casa. Al contrari, moltes d' ellas, no sols no fan per casa, sino per cap casa decent. Posém, donchs, punt, als recorts d' estiu.

..

Corrent per aquestos mons de Deu, vaig trobar-me á mitjans de Setembre á Stuttgart (Würtemberg), ab una exposició que ja feya mes de dos anys devía haver vist.

Quan la Exposició Universal de París me trobí allí ab En Narcís Oller, y quedarem convinguts per visitarla. Una tarde 'ns trobarem ab la intenció de ferho, pero com á París, per anar d' una part á l' altra, es qüestió d' un viatge, y 's troban tants entrebanchs, ferem tart y la trobarem tancada. La idea de tornarhi ja hi era, pero havíam menester algunas horas escaduceras y aquestas, en aquella ciutat, son *rara avis*.

Ara, casualment, l' he vista, y com la jutjo sumament interessant y curiosa, penso que á nostres lectors no 'ls sabrá greu tenirne una breu noticia.

Se tracta d' una colecció de pinturas egipcias, descubertas en las excavacions d' un cementiri, y que desde que han tornat á veure la llum, corren mon, excitant l' estudi y admiració dels iniciats, intel·ligents y aficionats.

Abans d' aquest descobriment se creya que la pintura egipcia no havia arribat mes enllá d' aquellas figuras geroglíficas, fillas de la línea recta y de las formas agudas y encarcaradas, traçadas no mes, é iluminadas ab colors sancers, repartits ab simetria, com en los mosaichs; pero ara s' ha vist que tenian pintors que dibuxavan, modelavan y pastavan los colors com los d' avuy.

Aquestas pinturas son sobre fusta en sa majoria (n' hi ha alguna sobre drap) y 's van trobar en las caxas de morts tapant la part corresponent al cap de la mómia. De varias, no mes se n' ha conservat alguna estella y 's creu eran lo retrato de la persona enterrada. N' hi ha d' home y de dona (en diferents edats) y de criatura. Casi tot son testas, pero hi ha també algun busto. Essent la colecció bastant nombrosa (s' hi contan uns setanta exemplars), hi ha retratos de merits molt diferents; atribuintse axó als medis de la familia del difunt que encomenava la obra á un artista més ó menos renomnat, més barato ó mes car, segons llur posició. Entre ells hi ha donchs, verdaders ninots, executats molt grullerament y altres que son verdaderas obras d' art; tal es la expressió y calitat que tenen.

Uns y altres han servit en definitiva per ficar un grau d' avens que ningú somniava hagués tingut la pintura en la terra dels Faraons, y además per estudiar lo tipo, ab sa gran estufera de cabells en l' home y ab gran varietat de rinxos en la dona, que per sas faccions y la vivesa de sos ulls s' assembla bon xich á l' Europeo.

Los coleccionistas s' han disputat y han pagat cara la majoria de dits retratos, pero una empresa s' ha reservat per, creyém, cinch anys, lo dret de exhibició dels originals y venda de reproduccions grabadas y fotogríficas.

¿Vindrà á Espanya aquesta colecció? L' encarregat va donarmen esperansas.

..

Si 'ls temporals, aygats y fredoradas que hem tingut no 'ns haguessen dit prou clarament que estavem en plena tardor, ja 'ns ho haurian dit las catifas de fullas que cobrenen nostres passeigs y la *reprise* de la animació literaria y artística de Barcelona.

Tots los teatros d' hivern funcionan. Ja hem tingut varios estrenos de obras catalanas, de las que hem parlat oportunament. També la estampa ha donat algun llibre que havém anunciat, y en lo Saló Parés s' han renovat las obras setmanalment, com es costum en aquest temps.

Darrerament hi han cridat l' atenció uns quadros de D. Joan Baixas, jove que ha donat una gran empremta á la seva manera de fer y que cara á cara al natural nos ha dit ab lo pinzell unas veritats molt ben dites.

Ara s' está montant en dita Sala una Exposició d' obras dels Srs. Russinyol, Casas, Clarassó y Canudas. Sembla qu' es important y encara que quan axó será llegit ja ho sabré, no 'n dirém res fins á la próxima revista.

J. C. y R.

Barcelona 31 Octubre 1891.

MOVIMENT REGIONALISTA

Nostre benvolgut amich, l' il·lustrat defensor de la autonomia basco-navarra D. Arthur Campión, publica en lo periódich fuerista *La Unión Vasco-Navarra* de Bilbao, corresponent al dia 3 del corrent, una notabilísima carta dirigida al director del Euskal-Erria, senyor Alzac, per rectificar un concepte que se li atribuïa.

Aquest document es importantíssim, tant per lo que 's refereix al moviment regionalista de Basconia y Navarra, com per lo que indirectament se relaciona ab lo moviment catalanista.

Segons lo Sr. Campión, aquella nacionalitat ibérica deu dirigir sos esforços á la restauració de tots los elements que constitueixen sa personalitat típica y molt especialment á la conservació y extensió de son idioma nacional.

«¿Quí dúpta, diu á tal propòsit lo Sr. Campión, que podem fer molt per la conservació d' aquets tirats típics, adhuch lluytant contra la influencia de lleys perversas que minvarán, mes no anularán del tot, los efectes de nostres esforços? La llengua catalana, per exemple, topa ab los matexos obstacles oficials que la nostra; lo geni industrial y mercantil dels catalans los dú com de la ma á intimar variadas relacions ab pobles que parlan idiomas distints del seu; no obstant y axó, dintre del Principat no ha perdut la jurisdicció del catalá ni un palm de terreno. Si giro 'ls ulls envers Álaba, Biscaya y Nabarra... ¡ay! la ploma 'm cau dels dits. Barcelona es una ciutat cosmopolita, mes los barcelonins parlan y parlarán en catalá. ¿Quant temps durará encara lo basch dins de *San Sebastian* y de *Irún*?

La campana dels agonitzants se sent. Ja comensan á crexe en exos pobles generacions de noys apóstatas de son idioma. A Fransa gayre be no han variat los límits llingüístichs de tres sigles ensá, temps que ha sigut prou per acorrallar-lo á Álaba y esborrar-lo de mitja Navarra. Fransa es nació més centralisada y unitarista que Espanya; no obstant...! ¿Per qué exa diferencia? Es que 'ls catalans y basco-francesos tenen una consciencia *més viva* de llur rassa, y per ella resistexen més á las influencias forasteras que ab tanta facilitat venen triomfant en la Euskal-Erria espanyola; la afavoreixen causas que á Catalunya y al Pays basch acás no 's troben, però no son causas fatals é insuperables. Ben estudiadas tinch las fases de la desaparició de la llengua euskara; hi ha una generació que xamporreja un xich lo castellá; sos fills van á la escola, s' acostuman á parlar entre ells la llengua forastera y quan al seu temps tenen fills ja no 'ls hi ensenyan la llengua materna que élls aprengueren, però que may usáren entre sí, reservant-la per son tracte ab los *vells*. En los llogarets de prop de Pamplona viuen sobreposadas aquestas tres capas humanas; la antiga que parla basch habitualment, la mitja que 'l sap però no 'l parla comunament y la moderna que l' ignora del tot.»

Examina lo senyor Campión las causas d' aquest decandiment de la rassa euskara, especialment la in-

fluencia política ultra-ibérica, apoyada en la passió política, en l' afany natural que sent tot ciutadà de treballar per sa ciutat y per sa pàtria, passió política que cal aprofitar dirigint-la convenientment, y termina: «¿Cap ahont l' encaminarém? Temps ha que oneja la bandera de Deu y Furs, única bandera castissa, propia dels euskars. Los que no vulguin formar en los rengles católichs-fueristas purs, han de sortir-se al menys d' aquexos partits enemichs, manifestos ó disfressats, de la religió católica y del régimen foral. Regne la serietat propia de nostre caràcter, acaben aquexas dissidencias, purament *ideals*, d' elements fueristas escampats dins de partits anti-fueristas. *De veras t' ho dich, no es lloch digne 'l que ocupas entre 'ls assessins de ta mare.*»

En la darrera sessió celebrada per nostre Ajuntament ha quedat aprovat, en gran part, lo reglament que ha de regir á la comissió especial de Bibliotecas y Museus municipals, de la que forman part dotze segidors.

Tenim bonas noticias dels propòsits que animan á dita comissió, encaminats á dotar á Barcelona de aquestas institucions que tanta falta li fan per sa crexensa moral é intelectual, á fi de posarla al nivell de sa grandesa material.

Entre 'ls molts projectes d' aquesta mena 'n recordém un que está destinat sens dupte á fer la gloria dels que posen má en sa realisació y segons tenim entés l' acarona ab amor la comissió esmentada: es lo de la creació d' una Biblioteca d' autors catalans.

Ab verdader afany esperém tenir ocasió d' aplaudir las iniciativas d' aquesta comissió municipal, tant més lloables quant més directament s' encaminan al perfeccionament intelectual de la ciutat que per ara sols en lo material, per dolorós que sia confesarho, es cap de Catalunya.

Lo diumenge 25 del passat mes, doná una conferencia en lo «Foment Regional» de Sant Martí de Provensals, lo distingit jove, alumno de la Escola d' Arquitectura y entussiaista catalanista, D. Joseph Pujol Brull, sobre 'l tema: «Relació que existeix entre las Bellas Arts en general, y particularment de la Arquitectura ab la societat.» Aquest treball tan ben acabat com delicat, arrancá de la concurrencia justos com espontanis aplausos.

La Junta Directiva de la «Lliga de Catalunya» ha quedat constituïda en la següent forma:

President: D. Joan Permanyer y Ayats.—*Tresorer:* D. Ramon Sanllehy y Puig.—*Bibliotecari:* D. Joaquim Valls y Pallerola.—*Conservador:* D. Joaquim Rivera y Cuadrench.—*Secretari general:* D. Lluís Durán y Ventosa.

Comisió de Literatura y Bellas Arts.—Vis-President: D. Joseph M.ª Valls y Vicens; *Vocals:* D. Fernando Romeu, D. Antoni Gallissá; *Secretari:* D. Ernest Moliné.

Comissió de Llegislació é Historia.—Vis-President: D. Enrich Vidal y Valenciano; *Vocals:* D. Francisco Romaní y Puigdengolas, D. Lluís Durán y Ventosa; *Secretari:* D. Joaquim Valls y Pallerola.

Comissió d'Agricultura é Industria.—*Vis-President*: D. Ferrán Alsina; *Vocals*: D. Joseph Arañó, D. Joaquim Rivera; *Secretari*: D. Francisco Casas.

Comissió de Comers y Marina.—*Vis-President*: Don Pau Galí; *Vocals*: D. Antoni Suñol, D. Jaume Fonolleda; *Secretari*: D. Enrich Casas.

Comissió de Relacions.—*Vis-President*: D. Ramon Picó y Campamar; *Vocal*: D. Pere Sala; *Secretari*: Don Ramon Sanllehy.

En la Associació literaria de Girona han sigut donats los premis següents: Premi d'un magnífich tinter de cristall y bronzo daurat, ab un peu d'onix, ofert per la Reyna Regent: «L'únich remey,» Joaquim Ruira y Homs.—Primer accéssit: «Los funerals de César,» Joan Manel Casademunt.—Segón accéssit: «Una belleza oriental,» Eduart Bato Martínez.—Accéssit al premi d'un diploma de soci de mérit de la Económica Geronina d'Amichs del Pays: «La industria cerámica,» Francesch Martí Dalmau.—Premi d'un objecte d'art, ofrena dels Excms. Srs. Comte de Casal, senador del Regne y Marqués d'Aguilar, diputat á Corts: «Influencia del Cristianisme en lo desenrotllament de las Bellas Arts,» Riembau Farfell.—remi d'un objecte d'art, ofert per l'Excm. Sr. Comte de Perelada: «Santa Maria de Porqueras,» lo Vescomte de Palanzuelos.—Premi d'una Sagrada Biblia, ab notas y aclaracions, per D. Félix Torres Amat é ilustrada per Doré, ofert pel Centre Moral Geroní: «Lo mon modern,» Antoni Careta Vidal.—Premi d'una rosa de plata daurada, ofrena de la Associació Literaria: «Ilusions y desengany,» Ramon Surinyach y Babell.—Primer accéssit: «Al hierro,» Calixto Ballesteros.—Segón accéssit: «Idili,» Francesch Marull.—Tercer accéssit: «A la ombra del Claper,» Francesch Ubach y Vinyeta.—Accéssit quart: «Lo romansayre,» Francesch Ubach y Vinyeta. Los restants premis no s'ajudicaren.

Dijous de la setmana passada, davant de distingida concurrencia, doná la primera conferencia d'una serie que 'n te anunciadas l'erudit excursionista don Ramon Arabia y Solanas, en lo local del Centre excursionista de Catalunya. Son objecte fou resumir alguns recorts é impresions de son recent viatge per Fransa, Alemania y Bélgica, dels quals n'han de resultar noves y valiosas ensenyansas per l'excursionisme catalá.

Referent á sa excursió per Fransa feu atinadas observacions al descriure los dos monuments que París ha alsat fa poch: la torre Eiffel y 'l temple del Sagrat Cor. Ademés, feu esment de sa visita al museu de Cluny y á un dels principals establiments editorials, admirablement organísat, especialment en lo ram de Geografia y d'excursionisme.

Aquesta primera conferencia del Sr. Arabia arrancá calurosos aplausos de la concurrencia, agradablement impresionada per la galanura de la frase del conferenciant y pel caracter original y plastich de sas observacions.

L'aplaudí poeta tragic y mestre en Gay Saber, don Angel Guimerá, sortí cap á Madrid lo divendres de la setmana passada, per dirigir personalment las repre-

sentacions de sa aplaudida tragedia, «Mar y Cel,» que com saben nostres lectors fou traduhida al castellá per D. Enrich Gaspar, y representada ab extraordinari éxit per la companyia Calvo-Vico en aquesta ciutat.

Será estrenada dita obra en lo teatre Espanyol de Madrid per la companyia que dirigexen los simpatichs actors D. Ricart Calvo y 'l Sr. Donat Gimenez.

Donarém compte del éxit que obtinga.

Segons noticias, lo mestre en Gay Saber, D. Ramon Picó y Campamar, está acabant un drama histórich en cinch actes, titulat «Joana Enriquez.» Son argument se basa en las lluytas civils que tant afligiren nostra terra mentres durá 'l regnat de Joan II, pare del desventurat Princep de Viana.

Es molt probable que veurém aviat representada aquesta obra en lo Teatre Catalá.

CORREU NACIONAL

La qüestió económica es la única que verdaderament segueix preocupant á tothom. Ni millora la situació de nostres valors, ni lo de la exportació dels vins va per bon camí, ni 'ls propòsits que s'atribuexen al govern per fer cara al conflicte son de tal naturalesa que pугan conjurar-lo é inspirar confiansa al pays sino al contrari, una amenaça mes, una nova extorsió en perspectiva, una altra calamitat afegida á las que 'ns van enfonsant.

Los cambis continuan alts ofegant lo comers ab l'exterior, y resulta perfectament inútil tot lo que 's fa per ferlos baxar, efecte, segons personas enteses en la materia, de que lo que 's fa no 's deuria fer y lo que 's deuria fer no 's fa. L'extranjer ha desconfiat de nostra hisenda y no renaxerá la confiansa fins á tant que millorém la situació d'aquella. En primer lloch lo Banch d'Espanya ultimant empréstits al extranjer ab pagarés garantits pel Tresor públich, en comptes d'obligar á sos accionistas á apromptar una bona suma en or (que alguna extorsió poden sufrir los que 's repartexen tant sovint uns magnífichs dividendos) y no guardant en caxa las garantías metàlicas que deurian, fer que 's receli de la circulació fiduciaria y que aquest recel se traduhexi en una depreciació dels valors públichs de la que 'n sofreix tothom. Per lo demés ab remeys com aquells se pot paliar un xich la situació pero no guarirla radicalment.

Un periódich ministerial per combatre los vaticinis que sobre la sort probable del pays ha fet la generalitat de la premsa, ha publicat una série d'articles pretenent probar que nostra situació no sols no es desesperada, sino que millora cada dia y que va á tenir abiat una envejable solidesa. Que no solzament no 's pot comparar nostra situació á la de la República Argentina, sino que, atenentnos al deute públich, Espanya es una de las nacions en que 's deu menos per cada habitant, unas 350 pessetas, sino que baix aquest concepte estém millor que Fransa y que altrás nacions que passen per ricas. Lo que s'ha descuydat de probar lo periódich ministerial en qüestió, es lo que cada

habitant de las naciones comparadas te per pagar, ó sia quina es la seva respectiva riquesa pública, en qual cas se pot tenir per segur que la comparació no 'ns hauria resultat favorable, y en consecuencia ha resultat falsa aquella proporció.

Lo mateix govern ve á demostrar ab sos propòsits que no 's fa ilusions sobre l' assumpto. Veu que los pressupostos del Estat saldan cada any ab déficits y que aquets, acumulantse, donan una trista idea del estat de nostra hisenda al extranjer. Axis, donchs, lo ministre d' Hisenda senyor Cos-Gayón, ha concebut, segons se diu, un plan, per estingir ab sobrants aquell déficit. ¿Quin? Res d' economías: no 's pot tocar lo pressupost del exercit ni de la marina ja que hem d' aguantarnos al nivell de las circunstancias y fer cara á las eventualitats que poden presentarse, dat lo estat bélich d' Europa: no 's pot estalviar res en lo ram d' obras públicas, etc., etc. Mes si no 's poden atenuar los gastos se pot fer creixer los ingressos. Tenim, donchs, en porta una nova contribució. Se diu que lo projecte sobre 'ls articles de consum, sobre la industria, sobre 'l comerç. ¿Com s' ho pendrán los contribuyents avuy ja tant baquetejats? ¿Ab las inútils queixas de sempre? Veritat es que lo que 'ns passa nos ho merexém.

Ja 's veu, donchs, per quin cantó ha de venir lo crédit del pays. Y ara com ara la qüestió dels vins no millora d' aspecte; lo govern francés mantindrà la tarifa prohibitiva y 'l vi nos lo beurem á casa. Dich, si no sura un altre projecte *encertadissim* que per resoldre lo conflicte han ideat alguns estadistas madrilenys. Escoltém al periódich ministerial *El Dia*: «Tenim una arma de defensa de que, segons sembla, no se 'n han fet cárrech los ultraproteccionistas francesos que s' han cregut que van á arruinarlos: lo *tratado grande* que 'ls Estats Units voldrian pactar ab Espanya y Filipinas, obrint sas aduanas á nostres vins y algun altre producte á cambi de la *fa il introducció* de sos cotóns; petroli, máquines agrícolas y de cusit, etc. Los vins espanyols no anirian á lluytar ab cap producte de Nort América; los vins agres de California no agradan ni als matexos yankeés y molt menos á las inmensas colonias inglesa, irlandesa y alemana que desitjan beure vi bó y barato com nosaltres podriam oferirloschi.» Ab axó Espanya ja estaria salvada. Los yankeés, com nos han tret de Cuba, nos traurian de Filipinas y fins á casa mateix ni 'ns dexarian respirar. Y resultaria al cap de vall que lo que es de vi pot ser nos en comprarian, pero que la major part l' hauriam de confitar.

Per acabar dedicarém quatre mots al *ilustre* dels sagastins, al home del tupé. S' ha de saber que 'l tal senyor ha fet un viatge de propaganda per la provincia de Jaen. Hi ha fet moltes manifestacions que no venen al cas, mes si que volém consignar la resposta que feu quan algú li preguntá son programa de govern. «Lo meu programa, respongué lo inventor de la partida de la porra, está condensat en pocas paraulas, las següents: molta llibertat, moltes economías y moltíssima moralitat.» ¡Quanta barra! ¡Tableau!

X. B.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dias passats en la platja de Vilanova y Geltrú, y quan la mar estava molt agitada, se reuniren gran número de pescadors, per realisar una prova de la llanxa salva-vidas anomenada «Esteban Ancil.»

La tripularen 14 individus, y al surar la barca, al impuls de sos 12 remes creuhá las corrents ab admirable facilitat; dexaren després que se l' emportés lo temporal, y, posant la proa á terra per embestir á favor de las onades; quant ab major forsa se dirigia á la platja la viraren en meytat de sa carrera fent que las onas li peguessin de costat y la inundessin, per ferla surar al cap d' un moment d' aquella massa d' ayga, sense que 'n quedés ni una gota sobre cuberta.

Altra vegada dexaren las corrents, atravesantlas com una fletxa quant mes s' elevavan, per rebre de ple sa furiosa empena; de nou remaren á fi de que las onas arrastressin la llanxa y, en lo moment en que era major sa velocitat lo patró girá á babor y á estribor sobre 'l mateix cop de mar, sense poder conseguir que la llanxa volqués, ni que no llensés immediatament la moltíssima ayga embarcada, ni que tardés mes d' un segon á tornar á posarse drete com abans del violent xoch.

Aquestas maniobras se repetiren fins á cinch vegadas, y per fi 's desarmaren timó y remes per observar lo comportament del salvavidas abandonat á la furia de las onas entre las giravoltas, preparantse tots per tirar-se á l' ayga; pero encara que rebé forts sotrachs, may conseguiren las onas decantarla prou per que cayguessen los que estavan drets sobre cuberta.

Convencuts tots, desde 'l timoner al últim remer, de que l' «Esteban Ancil», honrant lo nom de son generós donador, no te res que envejar á la millor embarcació de sa classe, lo vararen, tornantlo á col·locar á la Caseta.

Acabats dits exercicis que presenciá molta gent del barri de marina, los tripulants declararen unánimement sa ilimitada confiansa en la llanxa salva-vidas, afegint que, sia 'l que sia l' estat del mar, al rem ó á la vela, atravesará las corrents sense perill y complirà lo noble objecte per que la te destinada la Societat de Salvament de Náufrechs d' aquell districte.

Diuen de Berga que 's fan negociacions ab una important casa belga y un banquer catalá per reunir los medis que permetin construir un ferro-carril que partint de la base del concedit de Manresa á Guardiola, derivaria dos ramals, un dels quals passaria per la Cerdanya perforant la montanya de Colldejou, y l' altre se dirigiria cap á la Seu d' Urgell, enllassant los dos ab la més próxima línia dels ferro-carrils francesos. De realisarse, seria aquesta la via férrea més curta entre Barcelona y París.

En la última setmana ha arribat á Barcelona lo sabi professor de la Universitat de Bolonia doctor don August Gandenzio, ferm propagandista de la literatura regional bolognesa. Acompanyat per nostre amich don Joseph Fiter é Inglés ha visitat l' arxiu de la Corona

d' Aragó y alguns monuments arqueològichs de Barcelona, entre altres, lo claustre de Sant Pau del Camp, que ab tot y ésser monument nacional, resta llastimosament abandonat.

Desd' ara en endavant, los cossos é instituts del exercit admeterán, ab destí á las bandes, voluntaris, desde la edat de catorze anys per munt, mentres son desenrotlló fisich los permeti desempenyar ayrosament lo seu comés.

Las societats obreras de Mataró han presentat al seu Ajuntament una exposició demanant las ditjoses vuyt horas, y un jornal mínim de tres pessetas diarias, per tots los treballadors y dependents associats que treballen mes horas y guanyen menos sou.

Suscriuen aquest document las tres classes de vapor, mestres de casas, tintorers, blanquers, manyans, fundidors, rajolers, bagulistas, ebanistas, fusters, forners, y lo Círcol Socialista de la localitat.

La nostra industria está pel camí d' un nou triomf. En lo concurs que hi ha hagut á Madrid per la adquisició de setanta correus, la «Societat de materials per ferrocarrils y construccions de Barcelona» lluytant ab casas extrangeras, se n' ha endut la palma.

La proposició que ella ha presentat es la que ha sigut informada mes favorablement, é hi ha noticias extraoficials, que la *Gaceta* publicará aviat l' informe y la adjudicació á favor de dita casa catalana.

La Junta de defensa del Regne ha enviat al ministeri de la Guerra lo dictamen sobre 'l ferrocarril del Noguera-Pallaresa. Dit dictamen es contrari al pas de la vía per la Vall d' Aran, denegantse, per tant, las peticions dels lleydatans.

Sabém que 'ls representants de la provincia de Lleyda, la defensen coratjosament y mouen totes las influencias de última hora, pero los vents de Madrid semblan contraris, y fins se diu si 's tracta de fer olvidar l' assumpto per medi d' un expedienteix inacabable.

¡Tan de bó que haguessem de rectificar aquesta mala noval!

Dissapte passat al matí, sots la presidencia de don Eusebi Güell y Bacigalupi, celebrá junta general extraordinaria d' accionistas, la Companyia dels ferrocarrils d' Almansa á Valencia y Tarragona. En dita junta se concediren ámplias facultats al consell, per liquidar y disoldre la Societat, y fer entrega del material á la Companyia del Nort, sens necessitat de novas autorisacions.

Ha sigut definitivament acceptada per la Comissió corresponent de nostre Municipi, la idea de organitzar una Exposició d' Arts decorativas aplicadas á la industria.

Aquesta Exposició será internacional, y 's tracta de que pugui inaugurarse pel Setembre del any vinent.

Nostre amic lo conegut historiador D. Joseph Coroleu, s' ha encarregat de continuar la obra «Galeria de

catalanes ilustres» que estava escrivint lo malaguanyat J. Narcís Roca, y que dexá truncada precisament en lo treball dedicat al insigne filosof vigatá, Mossen Jaume Balmes.

Han sigut acceptats per l' Excm. Sr. Gobernador de la provincia, los estatuts que la nova societat «Orfeón de Barcelona» li ha presentat. Aquesta societat la componen 80 individus, tots ells músichs, y será dirigida per lo renomnat mestre D. Joseph Rodoreda.

Los diaris de Lóndres han vingut darrerament, plens d' elogis dedicats á nostres artistes cantants, los senyors Vinyas (tenor) y Blanchart (barítono).

L' éxit que han obtingut lo primer en *Cavalleria rusticana*, y lo segón en l' *Ernani* y *Vascello fantasma*, ha fet soroll, y perque 'l creyém just, nos en felicitém.

Los diaris donan noticia de que s' está organisant en aquesta ciutat una Associació de Concerts, per l' estil de la de Madrid. Sembla que ja está redactat lo reglament, y segons afirman nostres colegas, te carácter práctic, de tal manera, que la idea promet esser viable, y que 's procurará que formin part de la Societat, entitats que li dongan gran relleu y li asseguren l' éxit.

Diu un periódich de Cádiz que l' Ajuntament de aquella ciutat ha encarregat á nostre jardiner municipal, Sr. Oliva, un plan de reforma y decoració dels jardins y paseigs de la matexa, y un projecte de cascata que deu construirse en lo parch de las Delicias.

Nostre actual Ajuntament sembla que ha pres de pit la prompta urbanisació de lo que 'n dihéu plassa de Catalunya. L' aterrament del gran bombo que havia tancat lo panorama de *Vaterloo*, está acabantse, y ja está cercada la antiga casa Gibert, al objecte de enderrocarla immediatament. Si las obras de reforma de dita plassa no 's dexan de má, la estética y la policia urbana estarán de enhorabona.

Lo próxim dia 13 l' Excm. é Ilm. Sr. Bisbe benehirá solemnement la nova y hermosa iglesia parroquial que en menos de tres anys s' ha construït en lo poble de Sant Esteve Sasroviras, gracias als afanys del senyor Rector Dr. D. Pau Costa y del obrer D. Francisco Sabat, que han secundat fidelment al arquitecte D. Joseph Domenech y Estapá, per l' embelliment de la matexa y per procurarse recursos ab que acabar felisment las obras.

Segons diuen han contribuït á la construcció tots los vehins del poble, desde 'l mes rich al mes pobre, facilitant diners, fusta y varis materials, y altres posant lo únich que tenian, que es lo treball material. Axó es tant mes digne de tenirse en compte per quant es gran la penuria en la comarca, desde que la filoxera s' ha ficat en sas vinyas, destruint la única riqueza del pays.

Dimecres 's reuní la comissió municipal de Museus, Exposicions y Bibliotecas, per ocuparse del extravío

d' importants objectes que figuraren en la Exposició de Belles Arts últimament celebrada en aquesta ciutat, y que havent sigut tornats á expositors estrangers no han arribat á son poder.

Sembla que 'l valor dels objectes extraviats puja á més de 80.000 pessetas.

Se diu també que 'ls expositors de Turín s' han reunit davant lo cónsul espanyol en aquella ciutat, formulant una protesta é indicant que van á reclamar del Ajuntament de Barcelona l' import dels objectes que no han rebut.

De Cervera, un dels punts de la provincia de Lleyda que exportan mes vi á Fransa, diuen que desde que s' ha suprimit la tarifa de penetració, se troban totalment paralitzadas las vendas, causant incalculables pérduas. Altre tant succeeix en Tárrega, Bellpuig, Tremp y demás pobles vitícolas de la citada provincia.

Lo dia 13 del mes passat morí á Vilanova, en la flor de sa edat, nostre distingit amic D. Pau Soler y Romeu, vocal de la Directiva de la Biblioteca Museu Balaguer, director de la companyia del acueducte del príncep Alfonso, y zelós per tot quant podia contribuir al enaltiment de sa estimada ciutat y de sa terra.

Convensut y ferm catalanista, havia comensat, ab molts bons auspicis per cert, la tasca de fundar en Vilanova y Geltrú un centre d' aymadors y propagandistas de las ideas de regeneració de la patria catalana, projecte que haurá mal-lograt sa prematura mort.

Dotat d' un caràcter afable y d' un geni actiu y treballador, al seu voltant se reunían atrets per una simpatía irresistible los elements de mes válua d' aquella població catalana, quins, sens dupte continuaran la obra que nostre malaguanyat amic havia comensat.

La carta fent á saber tant irreparable pérdua y suplicant oracions per l' ánima del finat está estampada en nostra llenga y es elegantíssima. Lo fet d' esser redactada en catalá nos aconhorta fentnos esperansar que fructificarán en sa simpática familia y en sos nombrosos amichs á quins acompanyém en lo sentiment que experimentan, las bonas llevors que sembrá en vida en Pau Soler y Romeu.

Hem llegit en un diari d' aquesta ciutat, que alguns regidors tenen la idea d' establir en un dels pabellons del Parch, un saló de lectura dels periódichs que 's publican aquí, destinat al públich.

Aquesta idea no podém aplaudirla de cap manera. Tant com som partidaris de que 's faciliti al poble y especialment á la classe jornalera, la bona lectura, entenent per bona la que ha d' aprofitarli en sas necessitats de treball per guanyarse la vida material y en sas necessitats de desenrotlló moral, som contraris de que se li posen á las mans armas ofensivas de totas menas, molt mes en los temps que hem alcansat, en que pujan mes los escardots que 'l bon planter.

Lo vintisé concert que celebrarà l' Associació Musical de Barcelona, tindrà lloch avuy á la tarde en lo Palau de Ciencias, y en ell hi pendrà part principal la senyoreta donya Matilde Pol de Montserrat, dexeble

del professor Sr. Arteaga, interpretant en lo piano varias pessas á solo, de Bach, Weber, Chopin y Rubinstein, y ab acompanyament de quinteto de corda, 'l *Capritxo brillant* de Mendelssohn, y un *Allegro apassionato* de Schumann.

La Junta general celebrada per la Associació Artístico Arqueológico Barcelonesa, elegí pera 'l próxim any, la Junta directiva següent:

President, D. Joseph Puiggari; vis-president, D. Joaquim Gispert Ferrer; secretari primer, D. Joseph Aymat; secretari segón, D. Gonzal Vehils; tresorer, don Manel de Gispert; bibliotecari conservador, D. Guillém J. de Guillém; vocals, D. Pelegri Casades, D. Carles de Bofarull, D. A. Garcia Llansó, D. Conrat Ferrer, D. Maurici Vilumara y D. Joseph Sarcó.

Es tan bona enguany la cullita del oli á Tortosa que desde l' any 1884 no s' havia vist, proponentse 'ls culliters aumentar lo número de las prempsas per que sa elaboració sia lo mes perfecta possible.

La Cambra de Comers de Reus, tracta d' adoptar tota classe de medis per acavar ab la sofisticació dels vins y olis d' aquella comarca.

Ha sigut nombrat director de la Escola de enginyers industrials d' aquesta ciutat, D. Antoni Sanchez y Pérez, catedràtic de química industrial orgánica, tintorería y artes cerámicas, en la especialitat química y un dels enginyers mes antichs sortits de dita Escola.

Mori víctima de llarga y penosa malaltia, lo dilluns d' aquesta setmana, lo mestre en Gay Saber, y Catedràtic de la Escola d' enginyers industrials, D. Damás Calvet.

La literatura catalana ha perdut un de sos mes preuats joyells. La Escola d' enginyers industrials son mes estimat y distingit mestre.

En Damás Calvet fou dels primers que entraren en lo palench dels Jochs Florals, sortintne garbosament triomfador. Sa mellor producció ha sigut lo grandió poema «Mallorca cristiana», en qual elaboració dedicá la major part de sa existencia.

Son enterro 's feu lo dimecres al matí, essent molt concorregut, cosa que era d' esperar, atesas las generals simpatías que en las arts, en las lletras y en las ciencias s' havia sapigut guanyar.

Duyan las glassas: los Srs. Thos y Feitto, per la Escola d' enginyers; Pastor, per la d' Arts y oficis; Ubach y Vinyeta (Francesch), pels mestres en Gay Saber; Campderá, per la Associació nacional d' enginyers industrials; Vidal de Valenciano (Gaetà), per la Academia de Bonas Lletres; Riera y Bertrán, per la premsa Catalanista, y Corominas y Maciá, pels amichs íntims y paysans del insigne ampurdanés.

Son cadáver fou portat á la Iglesia de la Mare de Deu dels Angels, y d' allí al cementiri antich, ahont descansan també las cendras de sa esposa.

Nos associém de tot cor al dol que experimentan las lletras catalanas, y molt especialment sa familia.

CRÓNICA RELIGIOSA

Lo Papa ha escrit una carta al Arquebisbe d'Aix, en la que, ab lo llenguatge propi de tot document de la Santa Sede, se posan las cosas en son lloch, respecte á las demostracions y escándols de Roma, lo dia 2 d' Octubre. Lo Papa fa constar que la seva situació se va fent cada dia més intolerable, y que 'ls recents successos proban que no sols no disfruta de llibertat, sinó que la seguretat y la vida del Cap de la Iglesia está á mercé de la Revolució.

Catorze membres catòlics de la Cambra baixa d'Holanda han dirigit una invitació á sos colegas de las duas Cambras per formar un partit especial, que s'anomenará, com lo d'Alemanya, partit del Centre. Es probable que abans de decidir la formació del «Centrum-club» tindran tots los representants catòlics del Parlament holandés una gran reunió.

No s'han dat mala manya los radicals francesos en presentar projectes de lley al Parlament, per respondre al amotinament sectari ocasionat per la magnífica pelegrinació obrera.

En pochos dias s'han presentat á la Cambra francesa duas proposicions, á qual mes radical; una demanant la supressió de la embaxada prop del Vaticá, y l'altra demanant á tota urgencia la separació de la Iglesia del Estat y consegüent abolició del Concordat.

Per exirne d'una vegada en esta legislatura, la Cambra las ha presas de cop y vol en consideració, passarlas á votació, y refusarlas al acte.

Si 'ls radicals volian moure agitació y pensavan aprofitar cert estat dels esperits, s'han errat de mitx á mitx. Un altre any tornarán á probarla.

En la audiencia de despedida del Cardenal de Langrèux, lo Sant Pare li ha expressat de nou la gran satisfacció que li ha causat la pelegrinació obrera de França, lamentant que s'hage hagut de interrompre per la violència un acte de tanta transcendencia.

Las seccions friburguesas de la societat dita *Pius-Vercin*, han votat particularment la següent orde del dia:

«Declaran que reclamarán sens cessar per lo Papa la soberania temporal indispensable al lliure exercici de la seva divina missió.

«Unexen sos desitxs als dels últims Congressos catòlics de Dantzic en Alemanya, de Valence á França, de Vicenza á Italia y de Thorn á Polonia, y demanan la convocatòria d'un congrés internacional catòlic que tindria per objecte organisar, en favor d'una prompta solució de la qüestió romana, una campanya general en tots los payssos.

Un díari lliberal de Viena, *La Nova Prempsa Lliure* dedica un article á tractar del futur Cónclave, en lo qual se fa un calurós elogi del Papa y se posa de relleu

la importancia del Papat. Aquest tema del Cónclave que ja s'havia tractat mesos arrera, s'ha tornat á posar sobre 'l tapet, á conseqüencia dels fets escandalosos del 2 d' Octubre.

Lo *Correu de Bruselas* publica las Butllas é Instruccions ab que l' immortal Pio IX en 1871, 1874 y 1877 dexá previngut tot lo que s'havia de fer per la reunió del Cónclave y elecció de Papa.

Es prematur parlar d'agó, estant encara ple de vida Lleó XIII; pero agó proba la importancia de la qüestió de Roma.

Diuen de Nantes que 'l dia 3 los zuavos pontificis del cantó de Savenay, feren celebrar á Campaon una missa en sufragi dels soldats francesos morts en la batalla de Mentana (3 de Novembre de 1867) en defensa dels drets de la Santa Sede.

Un periódich oficiós del govern alemany *Hamburger Correspondent*, fa constar que 'l Centre catòlic es una forsa nacional y un apoyo del Govern.

Lo Gran Mestre de la Masonería Italiana, Adriá Lemmi, ha dirigit una circular á todas las Logias, prevenintlas de la necessitat d'agitarse y fer propaganda per la abolició de la *lley de garantias*.

Lo párrafo més capital de la circular masónica es lo següent:

«Es menester, donchs, acabar d'una vegada; portar la destal á l' arrel, destruir las causas d'estas agresions (*las Romerías*), abolir las garantias; es un crim y una follia dexar al enemich la llibertat de la conspiració y la impunitat de la ofensa.»

Val més axís; val més que la Revolució 's traghe la careta y ensenye son horrible visatge.

No pot ser mes eloqüent lo testimoni en favor de las Misiones Católicas, que dona en carta escrita desde Buingo (Africa Austral) lo célebre Emin Pachá.

«Es un singular contrast lo que presentan las misiones católicas y las protestants inglesas de la colonia.

«Las católicas están faltadas de recursos y de personal; las protestants abundan de tot.

«Los misioners catòlics fan un treball dur y s'esforzan seriament en fer de llurs adeptes homens útils en lo mon; los dexeables dels protestants cantan psalms y están plens de fatuitat.

«Si volém obtenir resultats práctichs, hem de favorir de todas maneras las misiones católicas, sostenintlas y proporcionantlasi 'ls medis per educarnos homens que després sian bons per alguna cosa.»

Lo brau obrer francès, Cristofol Finck, que meresqué del Papa l'alta recompensa y distinció de la creu de San Gregori, acaba de rebre un altre premi millor en la gloria. Ha mort, lo dia 23 d' Octubre, confortat ab los auxilis de la religió.